

Dosarul nr. 2ra-2019/2021
2-19085732-01-2ra-23122021

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: D. Șușchevici)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Panov, L. Pruteanu, I. Țurcan)

DECIZIE

16 februarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Dumitru Mardari
Victor Burduh
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Victor Ceban,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Ceban împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Administrația Națională a Penitenciarelor cu privire la constatarea întreruptă a prescripției, anularea ordinului de suspendare, de concediere, încasarea salariului în legătură cu suspendarea și concedierea din sistemul penitenciar, includerea vechimii în muncă, compensarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 22 martie 2019, Victor Ceban a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Administrația Națională a Penitenciarelor cu privire la constatarea întreruptă a prescripției, anularea ordinului de suspendare, de concediere, încasarea salariului în legătură cu suspendarea și concedierea din sistemul penitenciar, includerea vechimii în muncă, compensarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a indicat că în prezenta cerere sunt expuse două cazuri de condamnare ilegală a lui, și anume cauza Gîrnu și cauza Conica. Cu cauza Gîrnu, a indicat că, s-a adresat la Judecătoria Buiucani privind repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilegale ale OUP, procuratură., iar la data de 13 martie 2017, prin decizia Curții Supreme de Justiție s-a menținut decizia de achitare a Curții de Apel Chișinău, recepționând decizia Curții Supreme de Justiție la data de 09 aprilie 2014, astfel adresându-se în termenul de 3 ani prevăzut de Legea 1545.

Cu cauza Conica, reclamantul a indicat că, s-a adresat la Judecătoria Buiucani privind repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilegale ale OUP, procuratură... la data de 03 mai 2017, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție s-a menținut deciziei de achitare a Curții de Apel Chișinău, Curții Supreme de Justiție a recepționat-o la data de 07 februarie 2017 (pronunțată integral la 07 martie 2017), astfel adresându-se în termenul de 3 ani prevăzut de Legea 1545.

A mai specificat că prin încheierea din 24 septembrie 2018 cererile în cauzele Gîrnu și Conica au fost scoase de pe rol, cu dreptul de a fi depuse din nou, iar la data de 23 octombrie 2018, a depus cerere de repunere pe rol, or, prin încheierea din 07 februarie 2019, cererea a fost respinsă.

Ulterior, la data de 11 februarie 2019 a declarat recurs, care a fost respins la 12 martie 2019.

Reclamantul a învederat că conform art. 278 Cod civil, cursul prescripției în cazul restituirii ori scoaterii cererii de pe rol sau anulării ordonanței. Alin. (2) cu toate acestea, dacă reclamantul, în termen de 6 luni de la data când a devenit irevocabilă încheierea de restituire a cererii, de scoatere a cererii de pe rol sau de anulare a ordonanței, depune o nouă acțiune, prescripția este considerată întreruptă prin acțiunea precedentă cu condiția ca noua acțiune să fie admisă.

În ce privește încasarea prejudiciului moral, reclamantul a menționat faptul că conform art. 11 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) încălcările procesuale comise au fost extrem de grave, toate declarațiile au fost obținute prin tortură, probele falsificate, urmărirea secretă a fost efectuată ilegală, foto-video fabricate; d) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; e) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; f) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; g) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice. Prin noțiunea de prejudiciu moral se înțelege suferințele psihice sau fizice cauzate prin acțiuni sau omisiuni care atentează la valorile nepatrimoniale ce aparțin persoanei din momentul nașterii sau la bunurile dobândite prin lege (viața, sănătatea, demnitatea și reputația profesională, inviolabilitatea vieții persoanei, secretul de familie și personal), prin fapte ce atentează la drepturile personale nepatrimoniale (dreptul de a folosi propriul nume, dreptul de autor).

Reclamantul a invocat că prin astfel de dosare, incontestabil fabricate, se practică o activitate negativă, murdară și înjositoare a imaginii Republicii Moldova ca stat de drept, deoarece fără nici o vină, fără a comite careva abatere disciplinară, contravențională sau penală, cetățenii cinștiți, demni și dornici de a promova valorile democratice, cetățean care se bazează pe principiile fundamentale de apărare a drepturilor omului, este învinuit în comiterea unei infracțiuni.

Astfel, în vederea respectării prevederilor art. 6 CEDO a solicitat examinarea cauzei obiectiv, multilateral și imparțial, deoarece cert este demonstrat că: Statul prin instituțiile sale a făcut tot posibilul ca să-l distrugă ca persoană; ilegal l-au condamnat la 6 ani de pușcărie, fapt pentru ce a fost nevoit să fugă și să se ascundă de parcă ar fi fost vreun criminal privându-l de legătura cu familia sa, de copilul său de 5 ani, pe atunci, care zilnic întreba de mamă (fosta soție a sa Ceban Viorica): „mamă, unde-i tata, de ce nu-i cu noi?”; statul i-a creat probleme cu părinții săi, care nu credeau că în țară se practică represiile.

Prin intermediul mijloacelor de informare în masă în anul 2012, luna decembrie, când a fost închis în pușcărie, reprezentanții oficiali ai statutului implicați în fabricarea dosarului penal pe numele său (DIP), a fost ponegrit comunicând publicului larg că, el a comis o crimă necățînd la faptul că față de el nu era nici o decizie irevocabilă pentru a declara asemenea informații; în satul său natal, precum și în satul unde locuia fosta soție Ceban Viorica cu copilul său, și în prezent vorbesc de faptul că, el este un adevărat criminal, deoarece au spus la televizor și că el a fost în căutare, îl căuta poliția, atât în satul natal cât și la fosta soție; probleme grave are și copilul său cu care mulți alți copii nu vor să se joace, deoarece nu le dau voie părinții motivând că, tată-l este un criminal, a făcut pușcărie, a fost în căutare și nu trebuie să se joace cu el. La fel probleme mari a avut fosta soție, care nu putea să se aranjeze la lucru, prezentând documentele în Comisariatul de Poliție Ialoveni pentru a se aranja la lucru, i-au respins cererea din motiv că, față de soț este intentată cauza penală respectivă.

Tot în legătură cu stresul creat reclamantului și familiei sale în legătură cu prezenta cauză penală, soția a dat la divorț și a divorțat de el. De mai mult de patru ani nu are nici o sursă de existență, nu poate legal să se aranjeze la serviciu după profesia sa, ca jurist, deoarece toți când văd în CV rubrica că a fost tras la răspundere, nu doresc să-l angajeze. Toți acești ani, a trăit numai din împrumuturi, care se adunau și nu le poate restitui, deoarece nu are un loc de muncă.

Prin aceste intimidări față de familia sa, creată în urma acțiunilor ilegale ale statului, reclamantul a avut și are un stres psihic foarte mare, manifestat prin tulburări psihice, nervozitate sporită, insomnie, suspiciune în toți reprezentanții organelor de drept ai acestui stat ca fiind niște criminali în epoleți, pierderea încrederii în instanțele de judecată ca instituții competente, independente, care activează în limitele legii și numai cu respectarea prevederilor legislației RM; și-a pierdut speranța la viață, de multe ori, mai ales în perioada de detenție, a avut gânduri de suicid, mai ales când familia s-a dezis de el; prin acțiunile ilegale ale statului, i-a fost lezată onoarea care reprezintă aprecierea din partea societății a calităților unei persoane.

Prin acțiunile statului i-a fost încălcată și reputația profesională care de asemenea reprezintă aprecierea din partea sicutății a calității unei persoane; la fel i s-a încălcat și demnitatea care reprezintă aprecierea proprie a persoanei, i s-a încălcat deoarece el a pierdut încrederea în sine, în calitățile sale, el vede numai rău și nu se poate combina în mod normal în societate.

Pe tot parcursul urmăririi penale și judecării cauzei penale, i s-au încălcat o sumedenie de drepturi procesual penale garantate de lege care amănunțit au fost descrise în acțiune cum ar fi: dreptul la apărare, dreptul la o instituție echitabilă, principiul prezumției de nevinovăție ș.a.

La fel, reclamantul a menționat că, suma de bani pe care o solicită în legătură cu suferințele psihice create artificial de RM nu au drept scop îmbogățirea sa, ci are drept scop înlăturarea consecințelor negative ale activității ilegale cauzate de Stat, bani cu care dorește să treacă un curs de lecuire, reabilitare, să-și reîntoarcă familia.

În drept, și-a întemeiat acțiunea în baza prevederilor Legii RM privind modul de reparare a prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală.

A solicitat încasarea prejudiciului moral, cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală, condamnare ilegală, în sumă de 700 000 de lei (în baza prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998); anularea ordinului de suspendare nr. 202 din 27 aprilie 2012 „Cu privire la suspendarea contractului privind îndeplinirea serviciului în cadrul sistemului penitenciar încheiat cu locotenent major de justiție Ceban Victor Pavel și a ordinului nr. 120 din 21 martie 2013 Cu privire la personal, prin care a fost concediat în rezervă conform art. 20 pct. 9 al Legii (în baza hotărârii judecătorești).

Ulterior, reclamantul și-a concretizat cerințele acțiunii solicitând încasarea din bugetul statului prejudiciului moral, cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală și condamnare ilegală, în sumă de 700 000 de lei; încasarea salariului în legătură cu suspendarea și concedierea din sistemul penitenciar, pentru perioada din 27 aprilie 2012 până la data emiterii hotărârii.

La 22 decembrie 2020, prin intermediul cancelariei instanței de judecată, reclamantul a depus o cerere de completare a temeiului acțiunii, solicitând suplimentar includerea vechimii în muncă perioada de timp de la 27 aprilie 2012 până la data emiterii hotărârii, la fel a solicitat de a considera întreruptă prescripția prin acțiunea precedentă, adică din 13 martie 2017.

Prin hotărârea din 25 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a respins cererea depusă de Victor Ceban privind constatarea întreruptă a prescripției. S-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Victor Ceban împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Administrația Națională a Penitenciarelor privind anularea ordinului nr. 202 din 27 aprilie 2012 „Cu privire la suspendarea contractului privind îndeplinirea serviciului în cadrul sistemului penitenciar încheiat cu locotenent major de justiție Ceban Victor Pavel”, a ordinului nr. 120 din 21 martie 2013 „Cu privire la personal”, încasarea salariului în legătură cu suspendarea și concedierea din sistemul penitenciar, includerea vechimii în muncă, compensarea prejudiciului moral, ca fiind tardivă.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la data de 19 martie 2021, Victor Ceban a depus cererea de apel, prin intermediul ÎS „Poșta Moldovei”, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii instanței de fond și pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie admisă integral.

Prin decizia din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a respins, din lipsă de temei, apelul declarat de către Victor Ceban și s-a menținut hotărârea din 25 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Pentru a decide astfel, Colegiul a constatat că prima instanța a determinat corect raportul juridic dedus judecății, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei au fost stabilite și elucidate pe deplin, probelor prezentate a dat apreciere completă, obiectivă și sub toate aspectele, iar hotărârea este legală și întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale a participanților la proces.

Totodată, instanța de apel a conchis că soluția instanței de fond privind respingerea acțiunii ca fiind tardivă este una corectă, rezultată din aprecierea corectă a materialului probator și interpretarea justă a normelor de drept material.

Reținând prevederile art. 394, 395 alin. (1), 402 alin. (1) și (2) Cod civil, art. 355 alin. (1) lit. a) Codul muncii, în coroborare cu actele cauzei, Colegiul a atestat că instanța de fond just a respins acțiunea ca fiind tardivă, or, din moment ce

decizia Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2013, a devenit executorie din momentul pronunțării, Victor Ceban, urma să conteste în instanța de judecată ordinele nr. 202 din 27 aprilie 2012 „Cu privire la suspendarea contractului privind îndeplinirea serviciului în cadrul sistemului penitenciar încheiat cu locotenent major de justiție Ceban Victor Pavel”, și nr. 120 din 21 martie 2013 „Cu privire la personal”, prin care s-a dispus concedierea în rezervă conform art. 20, pct. 9) al Legii (în baza hotărârii judecătorești) a lui Ceban Victor, începând cu 15 martie 2013 (temei fiind decizia Curții de Apel Chișinău din 05 februarie 2013).

Colegiul a remarcat că prescripția, ca termen juridico-civil se răsfrânge asupra posibilității apărute la persoană (fizică sau juridică) de a-și apăra dreptul încălcat pe calea acțiunii civile. Posibilitatea persoanei fizice sau juridice de a primi apărarea pe calea acțiunii civile reprezintă dreptul subiectiv la apărare pe calea acțiunii civile, denumit dreptul la acțiune. Apărut din cadrul raportului juridic civil, dreptul la acțiune reprezintă dreptul de a cere de la instanța de judecată emiterea hotărârii, care ar admite acțiunea, sau dreptul la admiterea acțiunii. Expirarea prescripției extinctive nu duce la încetarea a dreptului subiectiv civil încălcat, ci stinge dreptul subiectiv civil la apărare pe calea acțiunii civile. Dreptul subiectiv încălcat poate fi benevol executat de către persoana obligată și după expirarea prescripției extinctive. Prescripția extinctivă nu afectează dreptul subiectiv încălcat, prescripția se răsfrânge asupra posibilității exercitării forțate a dreptului la admiterea acțiunii, adică a dreptului la acțiune.

Instanța de apel nu a acceptat trimiterea apelantului la faptul că litigiul dat nu este un litigiu de muncă, or, conform acțiunii înaintate, Victor Ceban a pretins anularea ordinului nr. 202 din 27 aprilie 2012 „Cu privire la suspendarea contractului privind îndeplinirea serviciului în cadrul sistemului penitenciar încheiat cu locotenent major de justiție Ceban Victor Pavel”, și a ordinului nr. 120 din 21 martie 2013 „Cu privire la personal”, încasarea salariului în legătură cu suspendarea și concedierea din sistemul penitenciar, includerea vechimii în muncă și compensarea prejudiciului moral.

Sub acest aspect, Colegiul a reținut că instanța de fond just a menționat că Victor Ceban cunoscând despre emiterea ordinului nr. 202 din 27 aprilie 2012 „Cu privire la suspendarea contractului privind îndeplinirea serviciului în cadrul sistemului penitenciar încheiat cu locotenent major de justiție Ceban Victor Pavel” și a ordinului nr. 120 din 21 martie 2013 „Cu privire la personal”, urma să le conteste imediat după emiterea deciziei Curții Supreme de Justiție, care devenise irevocabilă la data de 21 mai 2014 (fiind menținută decizia Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2013, conform căruia Victor Ceban fiind învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin. (2) lit. a) Cod penal, a fost achitat din motiv că fapta nu a fost săvârșită de el), însă nu și-a exercitat drepturile sale legale în vederea contestării ordinelor sus vizate.

Prin urmare, instanța de apel a considerat ca fiind relevante prevederile art. 355, alin. (1), lit. a) Codul muncii, conform căruia cererea privind soluționarea litigiului individual de muncă se depune în instanța de judecată în termen de 3 luni de la data când salariatul a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său.

Distinct din cele constatate, Colegiul a conchis că instanța de fond just a respins acțiunea ca fiind tardivă, or, Victor Ceban a depus cererea de chemare în judecată privind anularea ordinului nr. 202 din 27 aprilie 2012 „Cu privire la suspendarea contractului privind îndeplinirea serviciului în cadrul sistemului

penitenciar încheiat cu locotenent major de justiție Ceban Victor Pavel” și a ordinului nr. 120 din 21 martie 2013 „Cu privire la personal”, cu omiterea termenului de prescripție stabilit la art. 355, alin. (1) lit. a) Codul muncii, adică în termen de 3 luni de la data când salariatul a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său.

La fel, Colegiu a atestat că instanța de fond just a respins și cererea depusă de Victor Ceban privind constatarea întreruptă a prescripției, or, nu a prezentat nici o probă pertinentă, concludentă și admisibilă ce ar confirma omiterea termenului de depunere a cererii de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, invocând doar prevederile art. 402 Cod civil.

Concomitent, instanța de apel a evidențiat că dreptul la acțiune pentru revendicarea drepturilor apelantului în temeiul Legii nr. 1545/1998, urmau a fi exercitat de către Victor Ceban începând cu data de 09 aprilie 2014, data rămânării irevocabile a hotărâri de achitare. Ori, conform art. 14 din Legea nr. 1545/1998, se instituie un termen special. Astfel, conform normei citate, legiuitorul a prevăzut expres faptul că „locul de muncă (funcția) i se va oferi persoanei fizice în termen de cel mult o lună de la data depunerii cererii dacă aceasta a fost depusă în termen de 3 luni de la data primirii de către persoana fizică a avizului despre rămânerea definitivă a sentinței de achitare (...).

În această ordine de idei, Colegiul a considerat că toate argumentele și afirmațiile invocate de către apelantul-reclamant, sunt vădit lipsite de suport juridic, sub toate aspectele au fost examinate de prima instanță, apreciindu-le ca fiind inconsistente și fără raționament valabil circumstanțelor speței.

La 19 noiembrie 2021 Victor Ceban a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că instanțele de judecată la examinarea cauzei nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată, au aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată, au interpretat eronat legea, precum și suportul probator prezent la materialele cauzei.

În contextul prevederilor art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 21 septembrie 2021 și a expediat-o participanților la proces la 20 octombrie 2021 (f.d. 195, Vol. II), astfel, recursul declarat la 19 noiembrie 2021, este în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin prisma art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, la 23 decembrie 2021 instanța de recurs a comunicat intimaților recursul, informând despre necesitatea depunerii referinței.

Astfel, la 03 ianuarie 2022 Procuratura Generală a depus referință, prin care a solicitat respingerea ca inadmisibilă a recursului, iar la 26 ianuarie 2022, Administrația Națională a Penitenciarelor a depus referință, prin care a solicitat considerarea ca inadmisibilă a recursului.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 02 februarie 2022 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursurile admisibile și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și a restitui cauza spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurentului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *Garda Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84, 98).

În vederea respectării articolului 432 alin. (5) din Codul de procedură civilă, Colegiul lărgit nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, recurentul nu a prezentat obiecții în privința acestui aspect procedural.

Esența articolelor 432 și 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă oferă instanței de recurs competența de a efectua un control al legalității deciziei atacate, nu și a temeiniciei acesteia. Astfel, se vor reține circumstanțele de fapt, privite în ansamblu, care au fost prezentate de părți și stabilite de instanțele de judecată în fazele procesual anterioare, cu excepția situației în care constatările lor pot fi considerate arbitrare sau vădit nerezonabile.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) Cod de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor

participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Art. 239 Cod de procedură civilă, statuează că hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În sensul art. 240 alin. (3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

În conformitate cu art. 373 alin. (1), (2), (5) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

În debut, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar a menționa că instanța de apel adoptând soluția pe caz, nu a verificat circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, nu a elucidat toate circumstanțele esențiale ale cauzei, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții premature, prin ce se impune casarea deciziei cu trimiterea acesteia spre rejudecare în instanța de apel.

Din recursul declarat rezultă că recurentul își exprimă dezacordul cu soluția adoptată de către instanțele de judecată, invocând că concluziile instanței sunt în contradicție cu materialele cauzei, mai mult fără a se expune asupra tuturor argumentelor din apel.

Astfel, Colegiul învederează că înaintând acțiune în instanță împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Administrația Națională a Penitenciarelor, Victor Ceban a solicitat constatarea ca fiind întreruptă prescripția, anularea ordinelor de suspendarea contractului de muncă și de eliberare din serviciu, încasarea salariului în legătură cu suspendarea și concedierea din sistemul penitenciar, includerea vechimii în muncă, compensarea prejudiciului moral.

În speță, se reține că o parte pretențiilor înaintate de Victor Ceban au fost înaintate în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998.

Așadar, pretențiile înaintate de Victor Ceban rezultă din condamnarea ilegală a acestuia în baza a două cauze penale, și anume cauza Gîrnu care s-a finalizat prin decizia din 05 decembrie 2013 a Curții de Apel Chișinău, menținută prin decizia din 09 aprilie 2014 a Curții Supreme de Justiție; și cauza Conica care s-a finalizat prin decizia din 16 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, menținută prin decizia din 07 februarie 2017 a Curții Supreme de Justiție; prin care Victor Ceban a fost achitat pe toate capetele de acuzare.

Or, precum denotă actele cauzei, nici instanța de fond și nici instanța de apel nu s-au expus asupra cauzei Conica, au omis a se expune asupra acesteia, ceea ce a

dus la o soluție prematură de respingere a acțiunii în totalitate ca fiind tardivă, în situația în care acțiunea a fost înaintată la data de 22 martie 2019.

Astfel, în speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție învederează că instanța de apel a adoptat decizia prematur, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate atât de apelant cât și de intimați în coroborare cu cumulul de probe prezent la dosar, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelului, cât și a cauzei deduse judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii contestate.

În atare condiții, instanța ierarhic inferioară avea obligația rezultând din prevederile art. 373 alin. (2) Cod de procedură civilă, de a verifica circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei. Mai mult, instanța de apel era obligată de a da un răspuns cert referitor la relevanța unui înscris sau altuia. Or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, rezultând din prevederile art. 130 alin. (4) Cod de procedură civilă.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6 § 1 CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994). CEDO reiterează că, deși articolul 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, acesta nu poate fi interpretat ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos, 19 aprilie 1994, pct. 61, seria A nr. 288). Instanțele trebuie să răspundă la argumentele esențiale ale părților, dar măsura în care se aplică această obligație poate varia în funcție de natura hotărârii și, prin urmare, trebuie apreciată în baza circumstanțelor cauzei (Hiro Balani împotriva Spaniei, 9 decembrie 1994, pct. 27).

Tot aici, este de menționat că în cadrul soluționării cauzei, probele din dosar se cercetează doar în ansamblul și în interconexiunea acestora, or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

În conformitate art. 390 alin. (1) lit. e), f) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

În sensul art. 6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. CEDO, în cauza Suominen vs. Finlanda, a reținut că „... o funcție a unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult ca atât, o hotărâre motivată oferă părții posibilitatea să o conteste, precum și posibilitatea de a revedea decizia de către instanța de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public a administrării justiției”.

Totodată, în cauza Van de Hurk v. Olandei, hotărârea din 19 aprilie 1994, și cauza Dulaurans v. Franței, Hotărârea din 21 martie 2000, paragraful 33, CEDO a statuat că dreptul la un proces echitabil nu poate fi considerat efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt într-adevăr „auzite”, adică examinate conform normelor de procedură de către tribunalul sesizat.

Altfel spus, art. 6 impune „tribunalului” obligația de a proceda la o examinare efectivă a mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța”. CEDO nu își propune să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (cauza Artico v. Italiei, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, paragraful 33).

Prin urmare, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea adoptată.

Dreptul de a fi auzit, a fost încălcat, or dreptul în cauză include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse, ceea ce nu a fost îndeplinit de instanța de apel.

În consecință, Colegiul, verificând conținutul deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs, conchide că instanța de apel, s-a referit în mod declarativ la normele dreptului material pe care le-a considerat aplicabile speței, fără să se expună asupra circumstanțelor concrete ale cauzei și probelor administrate în cadrul judecării cauzei pe care se întemeiază concluziile privitoare la aceste circumstanțe și fără a indica motivele pentru care anumite argumente invocate de părți nu au fost reținute, nefiind nici supuse aprecierii.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Mai mult, hotărârea trebuie să se fondeze pe lege, trebuie să rezolve, într-o manieră certă, explicit sau implicit, toate cererile invocate de părți, conform principiului nr. 6 al Recomandării nr. 5 din 1984, adoptată la de Comitetul Miniștrilor al Consiliului European, privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, ceea ce în speță lipsește.

Or, în sensul principiului procesului echitabil, garantat de art. 6 CEDO, motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că cererile lor au fost analizate cu atenție și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar.

Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemotivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare vor atrage casarea ei.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că această eroare admisă la judecarea cauzei în instanța ierarhic inferioară nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și a casa integral decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/ netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din

prevederile art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele cauzei, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Victor Ceban.

Se casează decizia din 21 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Ceban împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Administrația Națională a Penitenciarelor cu privire la constatarea întreruptă a prescripției, anularea ordinului de suspendare, de concediere, încasarea salariului în legătură cu suspendarea și concedierea din sistemul penitenciar, includerea vechimii în muncă, compensarea prejudiciului moral, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Maria Ghervas

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Galina Stratulat